

IHMISKAUPAN UHRIEN **AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

TILANNEKATSAUS

1.1.—31.12.2018

Auttamisjärjestelmän tilastot koko vuodelta 2018

Korjattu laintulkinta: asiakkaista ei automaattisesti ilmoiteta poliisiin

Kun infopuhelin soi, moni pyörä pyörähtää liikkeelle

SISÄLLYSLUETTELO

Aluksi	3
Infopuhelin soi!	4
IHME-hanke - Ihmeitä tekemässä	6
Auttamisjärjestelmän tilastot vuodelta 2018	7
163 uutta asiakasta, joista 10 alaikäisiä	7
Uudet asiakkaat tilastoina	8
He ohjasivat ihmiskaupan uhreja auttamisjärjestelmään	10
Auttamisjärjestelmän kaikki asiakkaat 31.12.2018 - taas ennätysmäärä	11
Ihmiskaupan uhrin virallinen tunnistaminen	12
Annetut harkinta- ja toipumisajat	12
Auttamisjärjestelmällä ei ole ilmoitusvelvollisuutta	13
Auttamisjärjestelmän henkilökunta	14
Julisteet ja esitteet edelleen tilattavissa maksutta	14
Yhteystiedot	15

Ihmiskauppaa konfliktialueilla

Auttamisjärjestelmään on vuonna 2018 otettu ennätyskellisen paljon uusia asiakkaita. Korkeaan asiakasmäärään vaikuttaa osaltaan vuonna 2015 alkanut laajamittainen maahantulo sekä kasvanut tieto ja tietoisuus ihmiskaupasta. Tietoisuutta on kasvatettu mm. IHME-hankkeen kautta annettavilla esitutkintaviranomaisille suunnatuilla koulutuksilla.

Suomen ulkopuolella ihmiskaupan uhriksi joutuneiden asiakkaiden kohdalla korostuu hyväksikäyttö konfliktialueilla kuten Libyassa, Irakissa, Somaliassa ja Afganistanissa. Havainto on yhdenmukainen YK:n huumeiden- ja rikostentorjuntavirasto UNODC:n 7.1.2019 julkaistun ihmiskaupparaportin kanssa. Raportissa todetaan konfliktialueiden pahentavan ihmiskauppaa.

Seksikauppaa Suomessa

Auttamisjärjestelmään ohjataan vuosittain noin 50 ihmiskaupan uhria, joiden arvellaan joutuneen ihmiskaupan uhriksi Suomessa. Tässä joukossa ovat yleensä korostuneet etenkin työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhrit.

Vuonna 2018 suurin ryhmä Suomessa uhriutuneista on kuitenkin ollut seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhreja, yleensä Suomessa prostituutioon pakotettuja naisia. Heitä on tunnistettu kuluneena vuonna yli kaksinkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna.

Useampi uhri hakee apua itse

Merkittävää vuonna 2018 on ollut myös se, että yhä useampi uhri on hakeutunut avun piiriin itse, toisinaan tavallisen kansalaisen tukemana. Ihmiskaupan uhrien mahdollisuuksia tavoittaa auttavat tahot on pyritty parantamaan uudistetun ihmiskauppa.fi -sivuston avulla.

Tarkemmat tilastot vuonna 2018 auttamisjärjestelmään ohjatuista henkilöistä alkavat sivulta 7.

Marraskuussa 2018 auttamisjärjestelmä linjasi, ettei asiakkaaksi otettavista ihmiskaupan uhreista enää ilmoiteta poliisiin. Sivulla 13 kerrotaan lisää linjauksesta ja sen perusteista.

Erytysesittelyssä on tällä kertaa auttamisjärjestelmän infopuhelintoiminta. Puhelin päivystää vuorokauden ympäri viikon jokaisena päivänä. Sivulla 4 kerrotaan, mitä puhelut yleensä koskevat ja mitä tapahtuu kun infopuhelin soi.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä kerää tilastoja asiakkaiksi ohjatuista sekä asiakkaiksi otetuista henkilöistä. Auttamisjärjestelmä on viranomaisen, jonka tehtävä on auttaa mahdollisesti ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä, heidän alaikäisiä lapsiaan sekä ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustavia henkilöitä.

Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi pääsee matalalla kynnyksellä, eikä asiakkuus auttamisjärjestelmässä tarkoita sitä, että tuomioistuini olisi arvioinut henkilön joutuneen rikoslain mukaisen ihmiskaupparikoksen uhriksi. Tässä julkaisussa auttamisjärjestelmä käyttää asiakkaistaan selkeyden vuoksi termiä ihmiskaupan uhri myös silloin, kun kyseessä on *mahdollinen* ihmiskaupan uhri.

INFOPUHELIN SOI!

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN INFOPUHELIMEEN TULEE 5 - 25 PUHELUA VIIKOSSA. VALTAOSA PUHELUISTA SAAPUU VIRKA-AIKANA. SILLOIN PUHELIMEEN VASTAA PÄIVYSTYSVUOROSSA OLEVA AUTTAMISJÄRJESTELMÄN TYÖNTEKIJÄ.

SOITTAJA VOI OLLA VIRANOMAINEN, HUOLESTUNUT KANSALAINEN, JÄRJESTÖTOIMIJA, LAKIMIES TAI APUA TARVITSEVA IHMINEN ITSE. PUHELUT OVAT LUOTTAMUKSELLISIA EIKÄ NIITÄ KIRJATA YLÖS, ELLEI SOITTAJA SITÄ NIMENOMAAN PYYDÄ.

KUN INFOPUHELIN SOI, ON PÄIVYSTÄJÄN VARAUDUTTAVA YLLÄTYKSELLISIINKIN TILANTEISIIN.

ASIAKKAIDEN SEKÄ YHTEYTTÄ OTTANEIDEN HENKILÖIDEN YKSITYISYYSYDEN SUOJAMISEKSI ALLA ESITELLYT TILANTEET OVAT KUVITTEELLISIA, MUTTA PERUSTUVAT TOSITAPAHTUMIIN.

MAANANTAI

Kello 12:22. Puhelu pohjoissuomalaisesta turvakodista. Turvakotiin on kaksi viikkoa aiemmin saapunut 19-vuotias nainen, joka on joutunut aviomiehensä pahoinpitelemäksi. Naisen mukana ovat hänen kaksi alle kouluikäistä lastaan. Soittajan mukaan nainen vaikuttaa hyvin traumatisoituneelta, on säikky ja vaikuttaa välillä poissaolevalta. Kun naisen kanssa on vähitellen päästy keskustelemaan, hän on kertonut, että hänet on naitettu miehelleen vain 14-vuotiaana.

Nainen on kertonut kokeneensa koko liittonsa ajan raiskauksia ja väkivaltaa, eikä hän ole saanut poistua perheen asunnosta ilman valvontaa. Sekä naisen oma että hänen miehensä suku on uhannut tappaa naisen, koska hän on paennut mieheltään. Soittaja kysyy, mitä hän voisi naisen hyväksi tehdä ja olisiko naisen mahdollista päästä auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Sovitaan, että auttamisjärjestelmän Oulun toimipisteessä työskentelevä sosiaaliohjaaja tulee tapaamaan naista seu-

raavana päivänä. Hän kertoisi naiselle hänen oikeuksistaan sekä avusta, jota hänelle voidaan tarjota.

Kello 14:45. Seurakunnan työntekijä soittaa päivystyspuhelimeen. Hän on päihdetyötä tehdessään kohdannut ihmisen, jonka arvelee joutuneen ihmiskaupan uhriksi. Soittaja ei kuitenkaan ole asiasta varma eikä kertomansa mukaan tunne ihmiskauppaa lainkaan. Hän haluaisi keskustella auttamisjärjestelmän työntekijän kanssa siitä, voisiko mies olla ihmiskaupan uhri ja mitä sitten pitäisi tehdä. Keskustelussa käy ilmi, että soittajan kohtama nuori mies on todella saattanut joutua pakotetuksi rikolliseen toimintaan. Se on ihmiskauppaa ja miehellä on oikeus saada apua.

Soittajan kanssa sovitaan, että hän keskustelee miehen kanssa siitä, haluaisiko hän hakeutua auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Soittajan on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei vaarana omaa tai miehen turvallisuutta. Päivystäjä kertoo, että mies voi myös itse soittaa auttamisjärjestelmälle ja kes-

kustella asiasta kertomatta nimeään. Puhelu ei sitoisi häntä mihinkään.

TIISTAI

Kello 8:30. Paikallislehden toimittaja soittaa ja tiedustelee, kuinka monta tietyn valtion asiakasta auttamisjärjestelmässä on. Soittajalle toimitetaan hänen pyytämänsä tilastot.

Kello 13:00. Edellisenä päivänä soittanut seurakunnan päihdetyöntekijä soittaa. Hän on nyt rauhallisessa paikassa asiakkaansa kanssa. Asiakas ha-

luaisi keskustella auttamisjärjestelmän työntekijän kanssa. Päihdetyöntekijä on luvannut olla asiakkaansa tukena tilanteessa. Puhelin laitetaan kaiuttimelle, jotta asiakas ja työntekijä kuulevat auttamisjärjestelmän päivystäjää. Päivystäjä keskustelee miehen kanssa ja vastaa hänen kysymyksiinsä. Puolentoista tunnin keskustelun jälkeen mies päättää hakeutua auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Auttamisjärjestelmä alkaa selvittää miehen asumistilannetta ja pääsyä terveyspalveluihin.

KESKIVIIKKO

Kello 15:43. Infopuhelimeen soiteetaan Joutsenon vastaanottokeskuksen alakerrasta. Joutsenoon on majoitettu neljä auttamisjärjestelmän asiakasta, joista yksi on juuri saanut tiedon sisarensa kuolemasta. Sisar on menehtynyt liikenneonnettomuudessa Benin Cityssä, Nigeriassa. Päivystäjä hälyttää apuun asiakkaan sosiaaliohjaajan, joka juoksee alakertaan asiakkaan luo. Asiakas makaa lattialla ja huutaa, eikä hänen tunnu saavan yhteyttä.

Sosiaaliohjaaja tietää asiakkaan syyttävän sisaren kuolemasta itseään: asiakas uskoo, että kuoleman on aiheuttanut voodoo-vala, jonka hän on rikkonut pakenemalla hyväksikäyttäjiltään. Henget ovat nyt kostaneet paon viemällä sisaren hengen. Sosiaaliohjaaja ja terveydenhoitaja jäävät rauhoittamaan asiakasta. Asiakkaan luona käydään tämän jälkeen tunnin välein ja hänen vointiaan seurataan myös öisin. Asiakkaalle järjestetään yhteys pastoriin.

TORSTAI

Kello 8:52. ”You... You speak English?” Päivystäjä vaihtaa englantiin ja kysyy, kuinka voi auttaa soittajaa. Soittaja kertoo heikolla englannin kielellä tarvitsevansa apua. ”I work restaurant”, mies kertoo. Hän selittää,

ettei jaksakaan enää eikä hänellä ole rahaa. Mies itkee. Päivystäjä rauhoittelee soittajaa ja varmistaa, ettei soittaja ole juuri nyt vaarallisessa tilanteessa. Mies on venäjänkielinen. Päivystäjä kertoo voivansa hankkia venäjän kielen tulkkausta ja että miehelle voidaan sitten soittaa takaisin, jos mies haluaisi puhua omalla kielellään. Mies pyytää soittamaan samana päivänä tasan kello kolmelta. Päivystäjä kertoo, että auttamisjärjestelmän työntekijä soittaa miehelle silloin.

PERJANTAI

Kello 10:15. Länsisuomalaisen vastaanottokeskuksen terveydenhoitaja soittaa ja kertoo olevansa huolissaan heillä majoittuvasta auttamisjärjestelmän asiakkaasta. Asiakkaan tukihenkilöksi on ryhtynyt eläkeläisnainen. Asiakas on muuttanut naisen luokse ja antanut naiselle valtakirjan hoitaa kaikkia asioitaan. Asiakasta ei saa tapaamisiin ilman tukihenkilöä ja tapaamisissa tukihenkilö puhuu enemmän kuin asiakas ja vastaa asiakkaan puolesta. Asiakkaan omaa ääntä ei tahdo saada kuuluviin. Päivystäjä ohjeistaa, että asiasta olisi hyvä keskustella suoraan ja ilmaista se, että asiakkaan olisi hyvä oppia toimimaan itse omissa asiois-

saan. Hän on ihmiskaupan uhrina ollut tilanteessa, jossa hänen kykynsä tehdä päätöksiä on viety pois. Nykyinen tilanne ei välttämättä tue parhaalla tavalla asiakkaan voimistumista ja itsenäistymistä. Myös auttamisjärjestelmän työntekijä voi keskustella asiasta asiakkaan ja tarvittaessa tukihenkilön kanssa. On lopulta asiakkaan päätös, haluuko hän käyttää tukihenkilöä näin laajasti.

LAUANTAI

Kello 18:20. Poliisi soittaa infopuhelimeen, johon vastaa viikonloppuisin Joutsenon vastaanottokeskuksen henkilökunta. Vastaanottokeskus kääntää kiireelliset puhelut takapäivystäjälle, joka on tällä kertaa johtaja **Jari Kähkönen**. Kähkönen jättää saunomisen kesken ja vastaa puheluun. Poliisin käsissä on kaksi nuorta naista, joiden epäillään joutuneen prostituutioon pakotetuksi Suomessa. Naisilla ei ole majoitusta eikä ruokaa. On todennäköistä, että naisia hyväksikäyttäneet henkilöt etsivät heitä. Naisilla ei ole oleskeluoikeutta Suomessa. Kähkönen soittaa pari nopeaa puhelua ja järjestää naisille paikan turvallisesta majoituksesta salaisessa osoitteessa. Poliisi vie naiset järjestettyyn majoitukseen, jossa 24 tuntia vuorokaudessa läsnä oleva henkilökunta huolehtii heistä. Auttamisjärjestelmän henkilökunta aloittaa naisten asioiden hoitamisen heti maanantaina.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN

INFOPUHELIN

029 546

3177

IHME-HANKE

IHMEITÄ TEKEMÄSSÄ

IHME-HANKKEEN VUODEN 2018 TULOISTA KESKEISIMMÄT OVAT IHMISKAUPPA.FI -SIVUJEN UUDISTAMINEN JA ESITUTKINTAVIRANOMAISILLE SUUNNATUT MAANLAAJUISET JA KATTAVAT IHMISKAUPPAKOULUTUKSET.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän koordinoima IHME-hanke on ollut käynnissä noin 1,5 vuoden ajan. Vaikka hanke etenee vääjäämättömästi kohti loppuaan (31.5.2019), hankkeessa on kuitenkin saatu aikaan merkittäviä tuloksia - ja niiden aikaan saaminen jatkuu viimeisiin hetkiin saakka.

Uudet ihmiskauppa.fi -sivut ovat olleet toiminnassa kesäkuusta 2018, minkä aikana ne ovat saaneet paljon positiivista palautetta muun muassa selkeydestään ja kattavuudestaan. Ihmiskauppa.fi -sivut ovatkin Suomen kattavin ihmiskauppa ja sen vastaista työtä käsittelevä portaali. Sivujen kehitys jatkuu edelleen ja vuoden 2019 aikana sivuille ollaan rakentamassa muun muassa materiaalipankkia, jotta ihmiskaupan vastaisen työn aineistot ovat yhä helpommin saatavilla. Nettisivujen toiminnasta laaditaan myös kysely tulevaisuuden kehitystarpeiden kartoittamiseksi.

750 esitutkintaviranomaista saanut ihmiskaupakoulutusta

IHME-hanketta suunniteltaessa arvioitiin, että hankkeen kautta pystyttäisiin kouluttamaan noin 200–300 esitutkintaviranomaista ympäri Suomea. Puolen vuoden koulutuskiertueen jälkeen koulutusta on saanut lähes 750 poliisia ja rajavartijaa. Alkuperäinen tavoite on siis lähes kolminkertaistettu. Määrä tulee vielä kasvamaan, sillä koulutukset jatkuvat myös vuoden 2019 puolella.

Esitutkintaviranomaisille suunnatuissa koulutuksissa käsitellään ihmiskauppa- ilmiönä, sen tunnistamista, ihmiskau-

pan uhrien kohtaamista, yhteistyötä ihmiskaupan vastaista työtä tekevien toimijoiden välillä, sekä ihmiskauppa-esitutkintoja ja niiden erityispiirteitä. Esitutkintaan liittyvissä koulutuksissa on ollut kouluttajina sekä poliisin että Rajavartiolaitoksen asiantuntijoita, jotka ovat kertoneet ihmiskauppatutkinnoista, jossa ovat itse olleet mukana.

”Palautteessa on ke- huttu mm. kouluttajan viiksiä ja porilaisuutta.”

Koulutuksista saatu palaute on ollut kannustavaa. Palautteen mukaan koulutuksia on pidetty erittäin tarpeellisina, mielenkiintoisina, helposti ymmärrettävinä ja käytännönläheisinä, johon niillä on myös pyritty. Palautteessa on tämän lisäksi keuhuttu muun muassa käytettyjä materiaaleja, kouluttajan sukkaa, viiksiä, asennetta ja porilaisuutta. Eräseen palautelomakkeeseen oli piirretty useita sydämiä, mitä kouluttaja piti merkkinä siitä, että joko kouluttaja tai koulutus olivat tehneet syvän vaikutuksen ainakin yhteen osallistujaan.

Seuraavaksi tuodaan esille lapsikaupaa

IHME-hankkeen viimeisen puolen vuoden aikana yksi keskeisimmistä tavoitteista on nostaa julkiseen keskusteluun lapsiin kohdistuva ihmiskauppa. Tämän edistämiseksi auttamisjärjestelmä on laatinut yhdessä YK:n alla toimivan Euroopan kriminaalipoliittisen insti-

tuutin (HEUNI) kanssa selvityksen lapsikaupan tilanteesta Suomessa. Selvitys julkaistaan näillä näkymin maaliskuussa 2019.

Jo auttamisjärjestelmän tilastojen valossa on selvää, että lapsikaupaa ja lapsiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä tapahtuu myös Suomessa - eivätkä suomalaisetkaan lapset ole turvassa erilaisilta hyväksikäytön muodoilta. Hyväksikäyttö saattaa lähteä liikkeelle pienistä asioista ja muuttua ajan myötä enemmän ja enemmän rikoslain ihmiskaupan määritelmää muistuttavaksi toiminnaksi.

Kysymys kuuluukin, kuinka paljon me Suomessa pystymme ehkäisemään lapsiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä ja sitä kautta ihmiskaupaa. Tästä ja muista aiheeseen liittyvistä kysymyksistä keskustellaan varmasti lisää kevään aikana.

Anna palautetta hankkeesta

Mikäli haluat antaa palautetta IHME-hankkeen tuotoksista, esimerkiksi ihmiskauppa.fi -sivuista, ota yhteyttä hankkeen projektipäällikkö Veikko Mäkelään (veikko.makela@migri.fi).

IHME-hanke saa tukea Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF-P).

SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTO
- POLIISIIHTEISTYÖ, RIKOLLISUUDEN
EHKÄISEMINEN JA TORJUMINEN SEKÄ
KRIISINHALLINTA
Euroopan unionin tuella

ASIAKASMÄÄRÄT KASVAVAT ENNÄTYSVAUHTIA

IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN ON OTETTU VUONNA 2018 YHTEENSÄ 163 UUTTA ASIAKASTA. TÄMÄ ON REILUSTI ENEMMÄN KUIN AIEMPINA VUOSINA. MYÖS AUTTAMISJÄRJESTELMÄN PALVELUITA SAAVIEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ ON KASVANUT HUOMATTAVASTI. VUODEN 2018 LOPUSSA PALVELUIDEN PIIRISSÄ OLI 455 HENKILÖÄ.

45 PROSENTTIA UUSISTA ASIAKKAISTA OLI JOUTUNUT IHMISKAUPAN UHRIKSI KONFLIKTIALUEELLA. AUTTAMISJÄRJESTELMÄÄN ON HAKEUTUNUT MYÖS ENNÄTYSMÄÄRÄ SEKSIKAUPAN UHREJA. UUSISTA ASIAKKAISTA SUURIN RYHMÄ OLI JOUTUNUT SEKSUAALISEEN HYVÄSIKÄYTTÖÖN LIITTYVÄN IHMISKAUPAN UHRIKSI, HEISTÄ 18 SUOMESSA.

163 UUTTA ASIAKASTA, JOISTA 10 ALAIKÄISIÄ

Auttamisjärjestelmään otettiin kuluneena vuonna 163 uutta asiakasta. Tämä on huomattavasti enemmän kuin aiempina vuosina. Vuosina 2017 ja 2016 auttamisjärjestelmään otettiin keskimäärin 130 asiakasta vuosittain. Tätä ennen uusien asiakkaiden vuosittainen määrä oli noin 50. Esimerkiksi vuoteen 2015 verrattuna uusien asiakkaiden vuosittainen määrä on siis yli kolminkertaistunut.

Lukuun vaikuttaa osaltaan vuonna 2015 alkanut laajamittainen maahantulo sekä siihen liittyvät Aasian mantereeseen ja Pohjois- ja Itä-Afrikan konfliktialueet. Uusista asiakkaista 45 % oli joutunut ihmiskaupan uhriksi konfliktialueella, erityisesti Afganistanissa, Irakissa, Libyassa ja Somaliassa. Hyväksikäyttö on käsittänyt seksiorjuutta, prostituutioon pakottamista, pakkotyötä, etenkin alaikäisen pakottamista avioliittoon sekä lapsisotilaaksi pakottamista.

Laajamittainen maahantulo ei kuitenkaan yksistään selitä lukujen kasvua, sillä palveluiden piiriin ohjautuu edelleen runsaasti henkilöitä, joilla ei ole turvapaikanhakijataustaa.

Suuri merkitys onkin ollut ihmiskaup-

paa koskevan tietoisuuden lisääntymisellä. Ihmiskauppaa on opittu tunnistamaan yhä laajemmin, ja ilmiö on tullut Suomessa yhä tutummaksi.

Suomessa uhriutuneita vuosittain noin 50

Vuonna 2018 Suomessa ihmiskaupan uhriksi mahdollisesti joutuneita henkilöitä ohjautui auttamisjärjestelmään 52.

Näihin henkilöihin lukeutuu sekä Suomen kansalaisia, EU-kansalaisia, viisumivapautta Suomessa nauttavia henkilöitä, Suomessa luvallisesti työtä tekeviä kolmannen valtion kansalaisia sekä turvapaikanhakijataustaisia henkilöitä.

Useimmiten Suomessa uhriutunut henkilö oli joutunut seksikaupan uhriksi, yleensä prostituutioon pakotetuksi. Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa havaittiin erityisesti ravintola- ja siivousalalla.

Pakkoavioliittoon liittyvän ihmiskaupan uhriksi Suomessa tai niin, että muualla alkanut hyväksikäyttö jatkui Suomessa, oli joutunut 10 henkilöä.

Suomessa ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä on vuonna 2016 ohjautunut auttamisjärjestelmän palveluihin

43 henkilöä ja vuonna 2017 jo 50. Vuonna 2015 ja tätä aiemmin Suomessa ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä tunnistettiin vain joitakin vuosittain.

Alaikäisenä hyväksikäytettyjä runsaasti

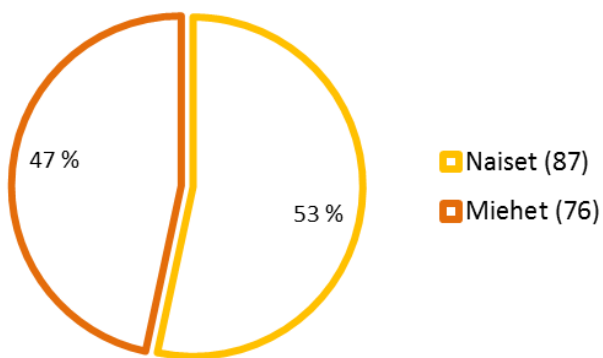
Vuonna 2018 auttamisjärjestelmän asiakkaaksi otettiin kymmenen sellaista alaikäistä henkilöä, joiden arvioitiin joutuneen ihmiskaupan uhriksi. Alaikäisestä yhdeksän oli joutunut hyväksikäytetyksi nimenomaan konfliktialueella.

Lisäksi moni asiakkaaksi otetusta nuoresta aikuisesta oli joutunut ihmiskaupan uhriksi ollessaan alaikäinen, mutta kertonut asiasta vasta tultuaan täysikäiseksi. Alaikäisenä hyväksikäytettyjä henkilöitä on siis asiakaskunnassa enemmän, kuin mitä tilastoista voisi päätellä. Valtaosa myös heistä oli joutunut hyväksikäytetyksi konfliktialueella.

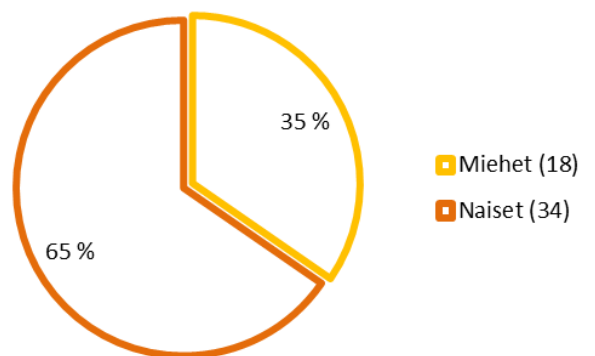
Konfliktialueella tapahtuvaan lapsikaupaan liittyvät erityisesti seksiorjuus, lapsiavioliitot sekä pakkotyöhön viittaava lapsityövoiman käyttö.

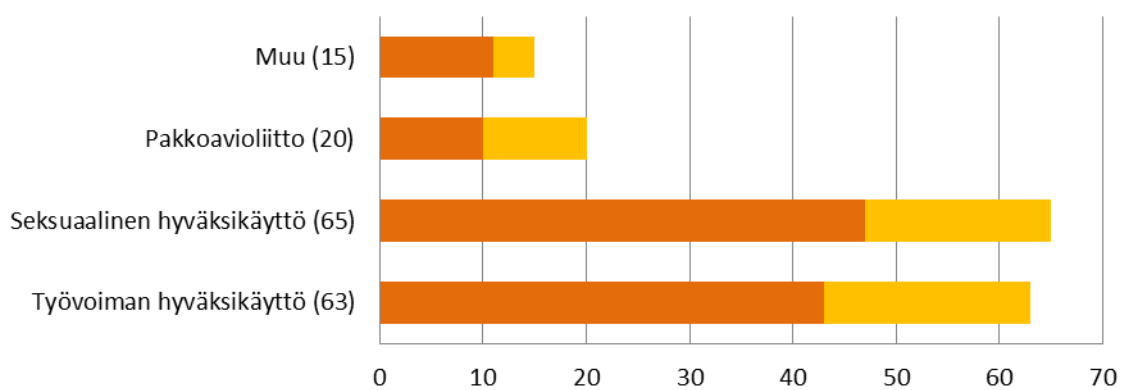
Sukupuolijakauma: uudet asiakkaat (163)

Hyväksikäyttö tapahtunut Suomessa (52)

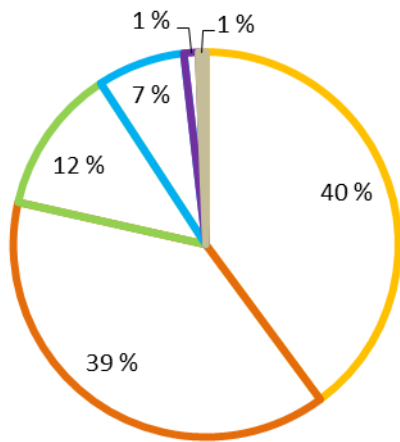

Uudet asiakkaat (163) uhritumistyyppin ja -paikan mukaan

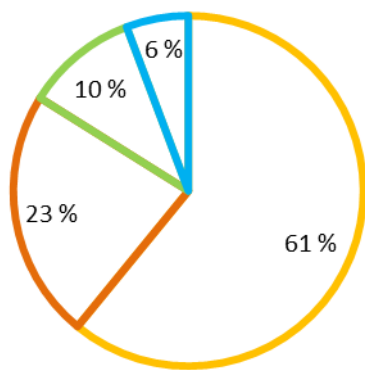
	Työvoiman hyväksikäyttö (63)	Seksuaalinen hyväksikäyttö (65)	Pakkoavioliitto (20)	Muu (15)
■ Ulkomailla	43	47	10	11
■ Suomessa	20	18	10	4

Hyväksikäyttötarkoitus: uudet asiakkaat (163)

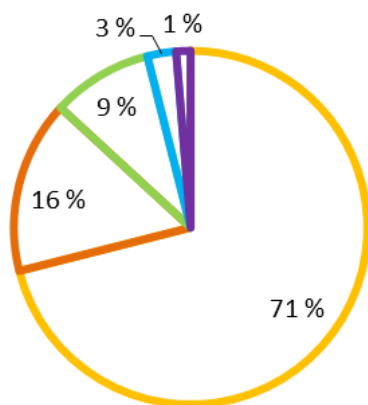
- Seksuaalinen hyväksikäyttö (65)
- Työvoiman hyväksikäyttö (63)
- Pakkoavioliitto (20)
- Muu (12)
- Rikollisuuteen pakottaminen (2)
- Elinkauppa (1)

Hyväksikäyttötarkoitus: naiset ja tytöt (87)

- Seksuaalinen hyväksikäyttö (53)
- Pakkoavioliitto (20)
- Työvoiman hyväksikäyttö (9)
- Muu (5)

Hyväksikäyttötarkoitus: miehet ja pojat (76)

- Työvoiman hyväksikäyttö (54)
- Seksuaalinen hyväksikäyttö (12)
- Muu (7)
- Rikollisuuteen pakottaminen (2)
- Elinkauppa (1)

Seksikauppaa Suomessa

Seksikaupan uhreiksi Suomessa joutuneita henkilöitä on tunnistettu aiempia vuosia huomattavasti enemmän. Vuonna 2018 heitä ohjautui auttamisjärjestelmän palveluihin 18, vuonna 2017 kahdeksan ja vuonna 2016 vain neljä henkilöä.

Samalla työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi Suomessa joutuneita on ohjautunut auttamisjärjestelmän palveluihin kahta edellisvuotta vähemmän. Vuonna 2018 tällaisia henkilöitä tuli auttamisjärjestelmän palveluihin 20, edellisvuonna 33 ja vuonna 2016 yhteensä 37.

Aiempien vuosien suuremmat luvut liittyvät erityisesti suurempien ryhmien hakeutumiseen auttamisjärjestelmän palveluihin. Esimerkiksi vuoden 2016 korkeampaa lukua selittää tuon vuoden syksyllä palveluiden piiriin tulleet 24 thaimaalaista marjanpoimijaa.

Nigerialaisten hyväksikäyttö edelleen yleistä

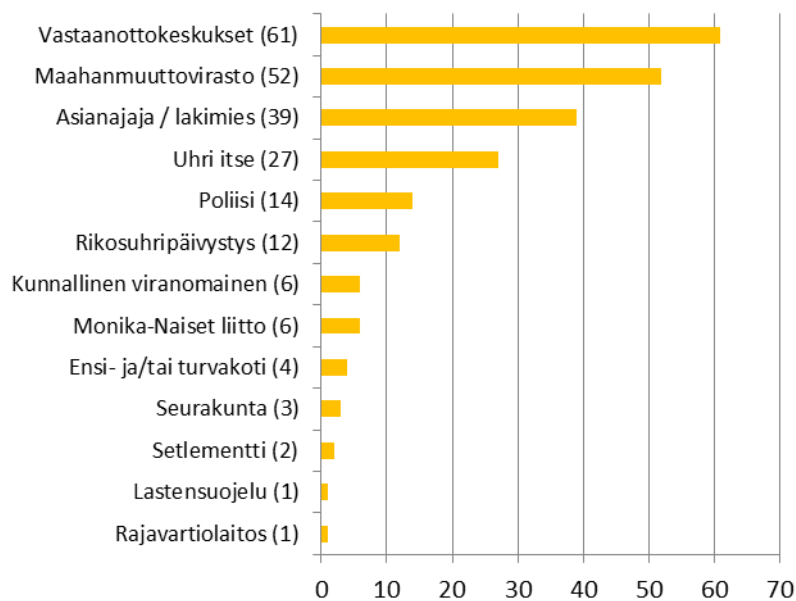
Kaikkiaan sekä Suomessa että Suomen ulkopuolella ihmiskaupan uhriksi joutuneet asiakkaat olivat joutuneet useimmiten seksikaupan uhriksi. Seksikaupan uhriksi oli joutunut pääsääntöisesti nainen, kun taas työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi joutunut oli tavallisesti mies. Alaikäisistä pojat olivat joutuneet seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi useimmin.

Tilastojen perusteella Nigerialaisten naisten seksuaalinen hyväksikäyttö Euroopan valtioissa näyttäytyä edelleen valitettavan yleisenä.

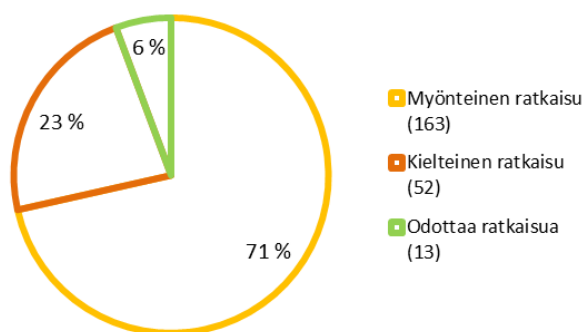
Kategoriaan ”muu” lukeutuu mm. tapauksia, joissa ihmiskaupan hyväksikäyttötarkoitus on ollut epäselvä tai se ei ole vielä toteutunut. Kategoriaan kuuluvat myös kotiapulaisiksi pakotetut, sekä henkilöt, joita on myyty omistajalta toiselle esimerkiksi Libyassa.

Oleskelustatukseltaan uusista asiakkaista valtaosa (125 eli 77 prosenttia) oli turvapaikanhakijoita.

Auttamisjärjestelmään uhreja ohjanneet tahot vuonna 2018 - esityksiä 228

Ratkaisut esityksiin (228)

Kielteinen päätös runsaalle viidennekselle

52 vuonna 2018 auttamisjärjestelmään ohjattua henkilöä sai auttamisjärjestelmältä kielteisen päätöksen asiakkuuden alkamisesta. Yleisin syy kielteiseen päätökseen oli se, ettei henkilöllä ollut auttamisjärjestelmään kohdistuvaa avuntarvetta. Tämä paljastui usein keskusteluissa avun piiriin ohjatun henkilön kanssa. Kielteisen päätöksen saaneelle on kerrottu, että hän voisi hakeutua avun piiriin uudelleen, mikäli auttamistoimien tarvetta kuitenkin ilmenisi.

18 tapauksessa auttamisjärjestelmä arvioi, ettei kyseessä ollut ihmiskauppa vaan mahdollisesti jokin muu oikeudenloukkaus tai tapahtuma. 10 henkilön kohdalla arvioitiin, ettei heidän kertomansa pitänyt paikkaansa vaan kyseessä oli mahdollisesti yritys käyttää hyväksi auttamisjärjestelmän tarjoamia palveluita. Kolme hakijaa veti pois suostumuksensa hakeutua auttamisjärjestelmään ymmärrettyään, että auttamisjärjestelmä joutuisi ilmoittamaan heidän asiakkuudestaan poliisille (ks. sivu 13).

Yhä useampi hakeutui avun piiriin itse

Yhä useampi henkilö on vuonna 2018 hakeutunut auttamisjärjestelmän palveluihin itse tai vapaaehtoisen tukihenkilön avulla. Alkuvuodesta 10 henkilöä hakeutui avun piiriin itse, mutta vuoden jälkipuoliskolla jopa 17. Uudistetun ihmiskauppa.fi -sivuston aukeamisen voidaan arvioida vaikuttaneen lukuun myönteisesti. Sivuston kautta yhteydenotto auttamisjärjestelmään on helpottunut.

Lakimiehet edelleen merkittävässä roolissa

Asianajajat ja lakimiehet nousivat jo alkuvuodesta 2018 merkittäväksi ryhmäksi mahdollisten ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa ja avun piiriin ohjaamisessa. He tunnistavat sekä Suomessa että ulkomailla tapahtunutta hyväksikäyttöä. Suomessa oleva uhri saattaa apua etsiessään osata hakeutua lakitoimistoon. On siis tärkeää, että toimistoista osataan ohjata tällaiset uhrit avun piiriin.

Maahanmuuttovirastosta ja vastaanottokeskuksista on edelleen tehty lukuisia esityksiä henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Tämä johtuu pääosin kahdesta tekijästä: siitä, että juuri nämä toimijat kohtaavat Suomesta suojaa hakevat henkilöt niin, että heidän kanssaan keskustellaan ja heidän tilannettaan kartoitetaan; sekä siitä, että näiden toimijoiden ihmiskauppatietouden lisäämiseen on panostettu runsaasti kuluneina vuosina.

Poliisi sekä järjestöt, erityisesti Rikosuhripäivystys ja Monika-Naiset Liitto, ovat osallistaneet ohjanneet auttamisjärjestelmään huomattavan määrän mahdollisia ihmiskaupan uhreja.

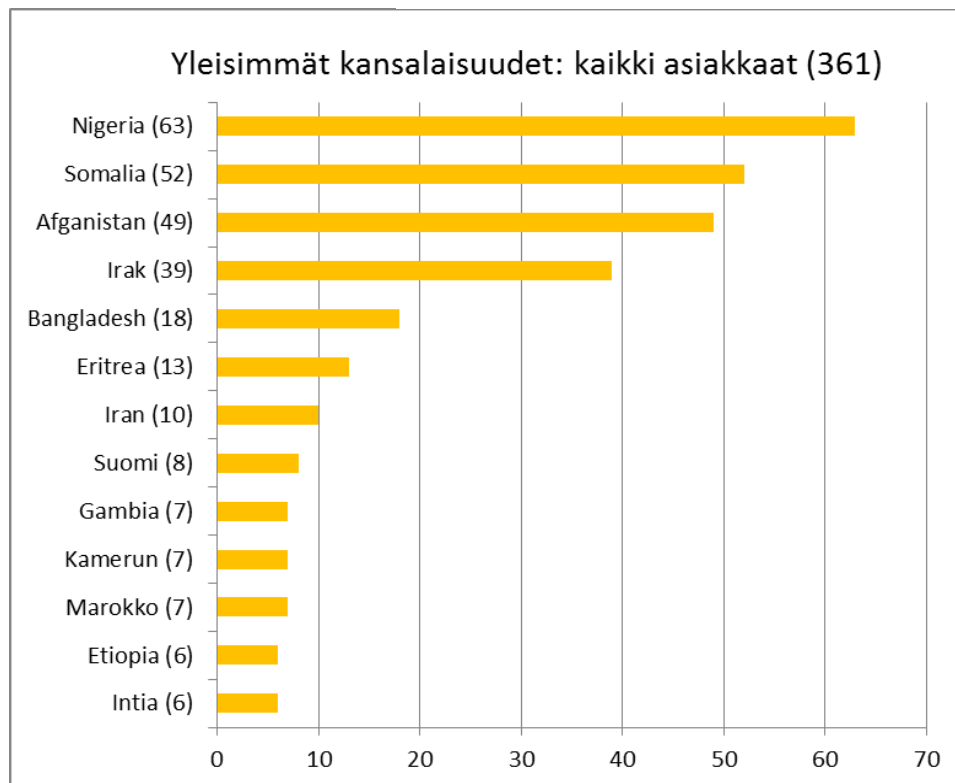
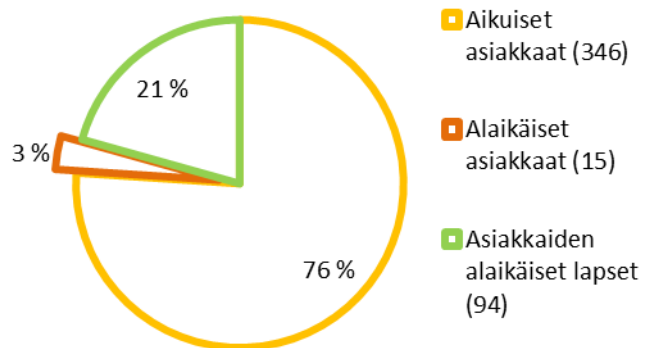
AUTTAMISJÄRJESTELMÄN KAIKKI ASIAKKAAT 31.12.2018 - TAAS ENNÄTYSMÄÄRÄ

Auttamisjärjestelmän palveluiden piirissä on 361 henkilöä, sekä näiden henkilöiden 94 alaikäistä lasta. Yhteensä palveluita saa 455 henkilöä.

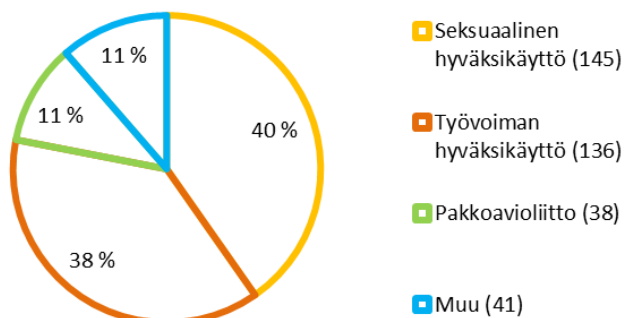
Nykyisistä asiakkaista 41 on otettu auttamisjärjestelmään alaikäisenä ja 15 on edelleen alaikäisiä.

Asiakkaat edustavat 53 eri kansalaisuutta. Suurin asiakasryhmä ovat nigerialaiset, joista valtaosa on naisia. Nigerialaiset ovat yleisimmin joutuneet prostituutioon pakotetuksi EU:n alueella, osa myös Suomessa.

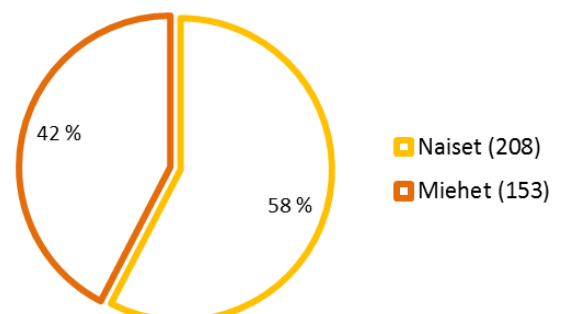
31.12.2018 auttamisjärjestelmän palveluiden piirissä olevat henkilöt (455)

Hyväksikäyttötarkoitus: kaikki asiakkaat (361)

Sukupuolijakauma: kaikki asiakkaat (361)

IHMISKAUPAN UHRIN VIRALLINEN TUNNISTAMINEN

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ennätti vuonna 2018 arvioida 18 asiakkaansa virallista tunnistamista ihmiskaupan uhriksi. Näistä asiakkaista 14 päätettiin tunnistaa ja kaksi jätettiin tunnistamatta. Kahden asiakkaan kohdalla arvioiminen vaatii vielä lisäselvityksiä, ennen kuin päätös voidaan tehdä.

Auttamisjärjestelmään otettu henkilö katsotaan vasta *mahdolliseksi* ihmiskaupan uhriksi. Tämän jälkeen henkilö voidaan virallisesti tunnistaa ihmiskaupan uhriksi. Virallisen eli nk. varsinaisen tunnistamisen voivat tehdä esitutkintaviranomainen, Maahanmuuttovirasto sekä auttamisjärjestelmä. Näistä auttamisjärjestelmä arvioi pääsääntöisesti ulkomailla uhriutuneiden asiakkaiden tunnistamista.

Ennen päätöstä asiakkaan virallisesta tunnistamisesta auttamisjärjestelmä kuulee monialaista asiantuntijaryhmää, johon kuuluu jäseniä sosiaalityön, lastensuojelun ja

terveydenhuollon aloilta, poliisista, Keskusrikospoliisista, Rajavartiolaitokselta, Maahanmuuttovirastosta sekä Joutsenon vastaanottokeskuksesta. Asiantuntijaryhmän jäsenet hoitavat tehtävänsä virkavastuulla oman perustyönsä ohessa.

Virallisesti tunnistettu ihmiskaupan uhri voi jatkaa auttamisjärjestelmän palveluissa, kunnes hän ei niitä enää tarvitse. Mikäli asiakasta ei voida virallisesti tunnistaa, päättyvät auttamisjärjestelmän palvelut.

Auttamisjärjestelmän sekä asiantuntijaryhmän rajallisten resurssien vuoksi tunnistamisen arvioimista ei ole pystytty tekemään siinä mittakaavassa, kuin asiakasmäärä edellyttäisi. Tämän vuoksi tunnistamisen arvioimista odottaa 31.12.2018 jopa 49 auttamisjärjestelmän asiakasta.

ANNETUT HARKINTA- JA TOIPUMISAJAT

Harkinta-aika

Vuonna 2018 auttamisjärjestelmä antoi harkinta-ajan 12 asiakkaalleen. Annettujen harkinta-aikojen pituus vaihteli kahden ja kuuden kuukauden välillä.

Harkinta-aika voidaan antaa henkilölle, joka oleskelee Suomessa laittomasti. Harkinta-ajan maksimipituus on kuusi kuukautta ja sen aikana uhrin oleskelu Suomessa on laillista.

Harkinta-aikana uhrilla on mahdollisuus toipua kokemuksestaan ja päättää, haluaako hän ryhtyä yhteistyöhön esitutkintaviranomaisen kanssa ihmiskaupparikoksen selvittämiseksi. Auttamisjärjestelmän asiakkuus jatkuu myös harkinta-ajan päätyttyä huolimatta siitä, onko uhri päättänyt tehdä yhteistyötä esitutkintaviranomaisen kanssa vai ei.

Harkinta-ajasta ilmoitetaan aina poliisiin, jotta asiakkaan laillinen oleskelu Suomessa on asiaankuuluvien viranomaisten tiedossa. Muita tietoja asiakkaasta ei kuitenkaan automaattisesti luovuteta. Esitutkintaviranomaisen ei harkinta-aikana tule kuulustella uhria, ellei se ole välttämätöntä.

Harkinta-aikana uhri voi laittaa vireille hakemuksen oleskelunsa laillistamiseksi tai päättää palata kotimaahansa. Kotimaahan paluuseen on mahdollista saada apua tuetun vapaaehtoisen paluun kautta.

Toipumisaika

Toipumisaika voidaan antaa Suomessa laillisesti oleskelevalle ihmiskaupan uhrille, siis myös Suomen kansalaiselle. Toipumisaika annetaan ensin 30 päiväksi, minkä jälkeen sitä voidaan jatkaa maksimissaan 90 päivän mittaiseksi. Toipumisaikana auttamisjärjestelmä ei anna asiakkaasta tietoa esitutkintaviranomaiselle. Toipumisajan päätyttyä auttamisjärjestelmällä on kuitenkin velvollisuus ilmoittaa poliisille asiakkaasta sekä päätöksestä, jolla asiakas on otettu auttamisjärjestelmän asiakkaaksi.

Auttamisjärjestelmä antoi toipumisajan vuonna 2018 yhteensä 36 asiakkaalleen.

Toipumisaikoja ei ole annettu yhtään marraskuun 2018 jälkeen, jolloin auttamisjärjestelmä katsoi, ettei sillä ole velvollisuutta tai oikeutta ilmoittaa asiakkaistaan poliisille oma-aloitteisesti. Toipumisajan antamiselle ei siten ole tämän jälkeen katsottu olevan enää tarvetta. Toipumisajan antamiselle ei kuitenkaan jatkossakaan ole estettä.

TOIPUMIS- JA HARKINTA-AJASTA LÖYDÄT LISÄTIETOA IHMISKAUPPA.FI -SIVUSTOLTA.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄLLÄ EI OLE ILMOITUSVELVOLLISUUTTA

MARRASKUUSSA 2018 IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄ TOTESI, ETTEI SILLÄ OLE VELVOLLISUUTTA ILMOITTAASI AKKAUKSI OTTAMISTAAN HENKILÖISTÄ POLIISILLE.

Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi on marraskuusta 2018 voinut päästä ilman, että asiasta menee tietoa poliisille. Auttamistoimien saaminen ei myöskään edellytä, että asiakas itse tekisi rikosilmoitusta.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmällä on arvioitu heinäkuussa 2015 voimaan tulleesta lakimuutoksesta alkaen olevan velvollisuus ilmoittaa poliisille kaikista henkilöistä, jotka otetaan auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Auttamisjärjestelmä kuitenkin katsoo, että lakia voi ja tulee tulkita niin, ettei automaattista ilmoitusvelvollisuutta tai oikeutta ilmoituksen tekemiseen ole.

Matalampi kynnyksen pelkääville uhreille

Kun automaattista ja oma-aloitteista ilmoitusvelvollisuutta poliisille ei ole, voi erityisen pelokkaiden henkilöiden kynnyksen hakeutua auttamisjärjestelmään olla matalampi. Syyskuussa 2018 ihmiskaupan uhreja auttavien järjestöjen tietoon oli samana vuonna tullut 20 mahdollista ihmiskaupan uhria,

jotka eivät olleet halunneet hakeutua auttamisjärjestelmän palveluihin.

Suurimpana syynä sille, ettei viranomaisavun piiriin ole haluttu hakeutua on mainittu se, että auttamisjärjestelmä on ilmoittanut asiakkaaksi ottamista henkilöistä poliisille.

Myös auttamisjärjestelmä on kohdannut työssään mahdollisia ihmiskaupan uhreja, joille nimenomaan ilmoitusvelvollisuus on ollut esteenä auttamisjärjestelmään hakeutumiselle. Vuonna 2018 kolme auttamisjärjestelmään hakeutunutta henkilöä perui hakemuksensa saatuaan tietää, että asiakkuudesta ilmoitettaisiin poliisille.

Jäävätkö rikokset pimentoon?

Viranomaiset ovat puolestaan pelänneet sitä, etteivät vakavat rikokset tulisi poliisin tietoon jos auttamisjärjestelmä ei niistä ilmoittaisi. Auttamisjärjestelmä kuitenkin arvioi, etteivät pelkäävät ihmiskaupan uhrin ja heihin liittyvät ihmiskaupparikokset olisi koskaan tulleet poliisin tietoon muutenkaan. Auttamisjärjestelmän asiakkuus

voisi mahdollistaa sen, että edes osa tällaisista uhreista kokisi olonsa niin vakaaksi ja turvalliseksi, että he uskaltaisivat tehdä rikosilmoituksen.

Koska auttamisjärjestelmää koskevan lain mukaan asiakkuuden päättymisen on osittain riippuvainen rikosprosessista, on kuitenkin mahdollista, että joissakin tapauksissa rikosilmoituksen tekemättä jättäminen voi vaikuttaa asiakkuuden keston.

Auttamisjärjestelmä tukee asiakkaitaan rikosilmoituksen tekemisessä ja suojaa asiakasta yhteistyössä poliisin kanssa, mikäli ilmoituksen tekeminen aiheuttaa uhrille turvauhan.

Ilmoitus tehdään vain vakavasta uhasta

Jos uhriin, hänen läheisiinsä, muihin tilanteeseen liittyviin henkilöihin tai uhria auttavaan henkilöstöön kohdistuu vakava turvauha, on auttamisjärjestelmän annettava poliisille välttämättömät tiedot uhrin ja muiden henkilöiden turvaamiseksi ja turvauhan arvioimiseksi. On poliisin tehtävä ja

poliisin ammattiaitoa arvioida uhan vakavuutta ja pyrkiä ennaltaestämään se. Auttamisjärjestelmä huolehtii asiakkaidensa turvallisuudesta yhteistyössä poliisin kanssa.

Esityslomakkeet uusittu - älä käytä enää vanhoja lomakkeita

Mahdollista ihmiskaupan uhria voi esittää auttamisjärjestelmän asiak-

kaaksi käyttäen apuna tarkoitukseen laadittua esityslomaketta. Lomakkeita on uudistettu mm. poistamalla niistä maininta poliisille tehtävästä ilmoituksesta.

Uudistetun esityslomakkeen löydät ihmiskauppa.fi-sivuston Materiaalipankista. Lomaketta ei ole välttämätöntä käyttää, mutta se helpottaa esityksen tekemistä. Mahdollinen ihmiskaupan

uhri voi hakeutua auttamisjärjestelmän palveluihin myös itse ottamalla yhteyttä auttamisjärjestelmään.

Auttamisjärjestelmän toiminta perustuu lain kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011) 4. lukuun.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN HENKILÖKUNTA

Auttamisjärjestelmässä työskentelee kolme sosiaalityön ammattilaista ja neljä ylitarkastajaa. Auttamisjärjestelmän sosiaaliohjaajien virkapaikat ovat Joutsenon vastaanotto-keskuksessa sekä Oulun vastaanottokeskuksessa. Uusi sosiaalityöntekijä aloitti auttamisjärjestelmän palveluksessa 1.6.2018. Hänen virkapaikkanaan on Helsinki. Hän tekee auttamisjärjestelmän asiakastyötä yhdessä sosiaaliohjaajien kanssa. Ylitarkastajat työskentelevät sekä Helsingissä että Joutsenossa.

Kesällä 2018 auttamisjärjestelmässä työskenteli hallinnon puolella myös korkeakouluharjoittelija.

Sekä ylitarkastajat että sosiaalityön ammattilaiset tekevät liikkuvaa työtä ja matkustavat ympäri Suomea asiakasasioissa, kouluttamassa sekä erilaisissa verkostoissa ja tapahtumissa puhumassa ja keskustelemassa ihmiskauppaan liittyvistä ilmiöistä ja asioista.

Merkittävän työpanoksensa auttamisjärjestelmän toiminnalle antavat myös Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja sekä auttamisjärjestelmän asiakkaiden asioita käsittelevä ja auttamisjärjestelmälle konsultaatioapua antava terveydenhoitaja. IHME-hankkeen projektipäällikkö toimii myös osana auttamisjärjestelmän tiimiä.

JULISTEET JA ESITTEET EDELLEEN TILATTAVISSA MAKSUTTA

Viranomaiset, järjestöt ja muut organisaatiot voivat edelleen tilata Näe näkymättömiä -julisteita ja esitteitä maksutta. Materiaali on suunnattu viranomaisille, järjestöille sekä muille toimijoille, jotka saattavat työssään kohdata ihmiskaupan uhreja.

Kampanjajulisteet kehottavat näkemään näkymättömiä, eli tunnistamaan piilorikollisuutena tunnetun ihmiskaupan uhreja keskuudessamme. Julisteet ohjaavat hakemaan lisätietoa ihmiskauppa.fi -nettisivuilta. Julisteiden lisäksi kampanjaan kuuluu myös esite, jossa annetaan lyhyet ja ytimekkäät ohjeet ihmiskaupan uhrin kohtaamiseen ja avun piiriin ohjaamiseen.

Julisteita ja esitteitä voi tilata osoitteesta ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi tai soittamalla auttamisjärjestelmän infonumeroon 029 54 63 177.

YHTEYSTIEDOT

Lisätietoa antavat:

Ylitarkastaja Katri Lyijynen

P. 02954 63 223

Ylitarkastaja Terhi Tafari

P. 02954 63 240

Johtaja Jari Kähkönen

P. 02954 63 210

INFONUMERO 24/7:

029 54 63 177

**IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

IHME-hankkeesta lisätietoa antaa:

Projektipäällikkö Veikko Mäkelä

P. 02954 63 171

WWW.IHMISKAUPPA.FI

@ihmiskauppa